

DREPTUL PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Note de curs

Noțiunea de dreptul proprietății intelectuale

- „Dreptul proprietății intelectuale reglementează crearea, utilizarea și exploatarea muncii mentale și creative”.
- Dreptul proprietății intelectuale „are ca obiect de studiu protecția autorilor de opere ale spiritului și rezultatul activității creative a acestora, respectiv creațiile de formă (protejate prin drepturi de autor și drepturi conexe, iar mai nou și prin drepturi *sui-generis*) și creațiile de fond (protejate prin drepturi de proprietate industrială), precum și protecția celor mai importante semne distinctive ale activității de comerț”

Noțiunea de dreptul proprietății intelectuale

- Specialiștii mai dezbat încă dacă numele materiei este rezultatul unei traduceri greșite din limba engleză (Intellectual Property) în limba franceză (Propriété Intellectuelle) – în condițiile în care nu există echivalență de conținut juridic între termenii *Property* și *Propriété* – sau dacă este o alăturare conștientă a dreptului de proprietate intelectuală dreptului de proprietate din dreptul civil.
- În fapt aceste drepturi sunt considerate, de doctrina dreptului civil⁴, ca făcând parte din bunurile incorporale, alături de drepturile reale altele decât dreptul de proprietate, titlurile de valoare și drepturile de creanță.

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală

- Drepturile de proprietate intelectuală reprezintă o „umbrelă” de drepturi diferite, fiecare dintre acestea protejând un tip diferit de proprietate intelectuală:
- Drepturile de autor
 - Drepturile de autor – protejează creațiile estetice și artistice originale, fie că sunt creații literare, muzicale, dramatice sau artistice, inclusiv programele de calculator.
 - Drepturile conexe drepturilor de autor – protejează artiștii interpreți sau executanți, pentru propriile interpretări sau execuții, producătorii de înregistrări sonore, pentru propriile înregistrări, producătorii de înregistrări audiovizuale, pentru propriile înregistrări și organisme de radiodifuziune și televiziune, pentru propriile emisiuni și servicii de programe.
 - Dreptul sui-generis asupra bazelor de date – poartă asupra bazelor de date, de orice tip ar fi acestea.

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală

- Drepturile asupra creațiilor noi
- Dreptul asupra brevetelor – protejează soluțiile tehnice la probleme tehnice, atâta vreme cât sunt noi, inventive și aplicabile industrial.
- Dreptul asupra modelelor de utilitate – protejează invențiile tehnice noi, care depășesc nivelul simplei îndemânări profesionale și sunt susceptibile de aplicabilitate industrială.
- Dreptul asupra desenelor sau modelelor – protejează aspectul exterior al unui produs sau al unei părți a acestuia, redat în două sau trei dimensiuni, rezultat din combinația dintre principalele caracteristici, îndeosebi linii, contururi, culori, formă, textură și/sau materiale ale produsului în sine și/sau ornamentația acestuia.
- Dreptul asupra varietăților de animale și a soiurilor de plante – deși momentan există numeroase dezbateri legate de protecția varietăților de animale (care nu se bucură de o protecție directă), noile soiuri de plante sunt protejate și în România prin Legea 255/1998.
- Dreptul asupra topografiilor de circuite integrate – protejează o serie de imagini legate între ele, indiferent de modalitatea în care acestea sunt fixate sau codate, reprezentând configurația tridimensională a straturilor care compun un produs semiconductor și în care fiecare imagine reproduce desenul sau o parte din desenul unei suprafețe a produsului semiconductor, în orice stadiu al fabricației sale.
-

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală

- Drepturile asupra semnelor distinctive din activitatea de comerț:
 - Dreptul asupra mărcii – protejează semnele distinctive care servesc la diferențierea de către public a produselor și serviciilor unui comerciant de produsele și serviciile de același fel ori de produsele și serviciile similare ale altor comercianți.
 - Dreptul asupra indicațiilor geografice – protejează denumirile unui anumit teritoriu geografic utilizat pentru descrierea unui anumit produs originar din respectivul teritoriu, produs, prelucrat sau preparat în respectivul teritoriu, produs care posedă o calitate specifică, o reputație sau alte caracteristici atribuibile respectivului teritoriu.

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală

- Prin tocmai obiectivul ei principal de creare a unei piețe unice, Uniunea Europeană a impus anumite reguli, obligatorii fie direct fie indirect, pentru reglementarea drepturilor de proprietate intelectuală în statele membre. Aceste reguli vizează fie uniformizarea legislațiilor naționale, fie crearea unor sisteme paralele de protecție la nivelul întregii comunități, fie stabilirea – legislativă sau jurisprudențială – a unor limite de manifestare a drepturilor de proprietate intelectuală în piața unică.
- Sursa acestor reguli o reprezintă fie Directivele sau Regulamentele comunitare, fie deciziile Curții de Justiție a Comunităților Europene, fie tocmai Tratatul Comunităților Europene în dispozițiile care privesc libertățile fundamentale și concurența în piața unică.

Domeniul drepturilor de proprietate intelectuală

- Mai mult, sfera reglementărilor extranaționale în materie este consistentă și la nivel extra-comunitar, o importanță covârșitoare în acest sens având Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale care administrează importante tratate internaționale (fie inițiate de ea, fie doar administrate de ea) precum Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice, Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale, Convenția de la Roma pentru protecția interpreților și artiștilor executanți, a producătorilor de fonograme și a organizațiilor de radiodifuziune, Aranjamentul de la Madrid pentru înregistrarea internațională a mărcilor și Protocolul la acest Aranjament, Tratatul de Cooperare în materia Brevetelor de Invenție (PCT).
- Pe lângă reglementările administrate de OMPI foarte importante la nivel internațional pentru protecția drepturilor de proprietate intelectuală sunt și tratatele administrate de Organizația Mondială a Comerțului precum GATT (Acordul General privind Tarifele și Comerțul) și TRIPS (Acordul privind Drepturile de Proprietate Intelectuală în Comerț). Mai putem menționa și reglementările regionale extra-comunitare precum Convenția Brevetului European, convenție care reunește mai multe state, unele ne-membre ale Comunității Europene în vederea menținerii unui sistem european de protecție unitară a brevetelor.

Definiția drepturilor de autor

- Drepturile de autor pot fi definite ca alcătuind „Ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile sociale care se nasc din crearea, publicarea și valorificarea operelor literare, artistice sau științifice” .
- Este corect să se facă referire la *drepturile de autor* pentru a evidenția ansamblul format din drepturi morale și patrimoniale și la *instituția dreptului de autor* ca instrument de protecție a autorilor și operelor lor
- Operă de creație înseamnă orice creație intelectuală, atât lucrări științifice și tehnice sau opere ale imaginației (literatură, pictură, muzică, arhitectură, coreografie etc.).
- Premisele pe care se bazează dreptul de autor se regăsesc în Carta Universală a Drepturilor Omului:
 - „(1) Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui.
 - (2) Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale ce decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este.”

Natura juridică a dreptului de autor

- Următoarele teorii s-au dezvoltat în timp:
- Dreptul de autor – drept de proprietate
 - Dreptul exclusiv al autorului de exploatare a creației proprii este foarte asemănător dreptului de proprietate asupra unor bunuri materiale; Însă această teorie a fost respinsă și pentru că nu poate justifica protecția drepturilor nepatrimoniale ale autorilor de opera. Poziționarea față de această teorie a separat soluțiile de protecție a dreptului de autor în:
 - Sistemul de protecție continental: Prioritare sunt drepturile morale;
 - Sistemul de protecție anglo-saxon: Dreptul de autor este considerat un drept de proprietate.
- Dreptul de autor – drept de clientelă . Această teorie susține că „drepturile recunoscute autorului tind la formarea unei clientele care procură titularului anumite avantaje în raport cu concurența”;.Acestei teorii i se reproșează în special faptul că ignoră drepturile morale ale autorilor.
- Dreptul de autor – drept asupra unor bunuri imateriale
 - Consideră că fiindcă opera nu are o existență materială drepturile autorului sunt recunoscute și protejate în baza utilității sociale și reprezintă astfel „o recompensă pentru un serviciu social”. Teoriei i se reproșează că nu definește de fapt natura juridică a dreptului de autor.
- Dreptul de autor – drept al personalității :
 - Consideră că opera este o emanație a personalității iar drepturile morale ale autorului au toate caracteristicile drepturilor personalității; Se reproșează acestei teorii că subordonează drepturile patrimoniale drepturilor morale și că nu permite operei odată creată să urmeze o cale proprie, independentă de a autorului ei.

Subiectele dreptului de autor

- Autor al operei nu poate fi decât persoana fizică sau persoanele fizice care au creat opera¹¹, calitatea de autor izvorând din tocmai faptul creării operei, calitatea de autor fiind dobândită de îndată ce opera a luat o formă concretă chiar dacă ea este nefinalizată
- Autor al operei este prezumat a fi, până la proba contrară, persoana sub numele căreia opera a fost adusă pentru prima dată la cunoștință publică . Prezumția este una relativă, putând fi răsturnată prin mijloace adecvate fiecărui mod de expresie corespunzător diverselor categorii de opere protejate.
- Calitatea de autor al operei nu trebuie confundată cu calitatea de subiect al dreptului de autor. În timp ce prima derivă dintr-un fapt juridic a doua derivă din lege sau dintr-un act juridic.

Subiectele dreptului de autor

- Astfel că în vreme ce autorul este subiect primar al dreptului de autor, atunci când unul sau mai multe drepturi aparțin unei alte persoane decât autorul operei avem de-a face cu subiecte secundare ale dreptului de autor, acestea putând fi:
 - Succesorii în drepturi ai autorului moștenesc drepturi morale și patrimoniale
 - Cesionarii convenționali sau legali ai drepturilor patrimoniale .Se consideră că aceștia nu dobândesc decât drepturi patrimoniale
 - Organismele de gestiune colectivă a drepturilor de autor .Pot exercita și anumite drepturi morale
 - Persoana fizică sau juridică din inițiativa, sub responsabilitatea și sub numele căreia a fost creată opera – în cazul operelor collective. Nu are și calitatea de autor
 - Persoana fizică sau juridică ce face publică, cu acordul autorului, o operă sub formă anonimă sau sub un pseudonim ce nu permite identificarea autorului.

Opera comună

- Opera comună este opera creată de mai mulți coautori, în colaborare. Dreptul de autor asupra acesteia aparține coautorilor între care unul poate fi autor principal. Opera comună este o operă unitară rezultată din efortul de creație a o pluralitate de autori.
- Operele comune pot fi divizibile atunci când contribuțiile individuale sunt separabile sau indivizibile atunci când activitatea creatoare a fiecărui autor se contopește în totalitatea operei.
- Dreptul de autor asupra operei aparține coautorilor acesteia, exercita drepturile numai de comun acord, așadar doar prin unanimitate.
- Având în vedere dificultățile ce se pot ivi în obținerea acestei unanimități legiuitorul cere ca refuzul unuia dintre coautori în a-și da consimțământul să fie temeinic justificat.

Opera colectivă

- Opera colectivă este opera în care contribuțiile personale ale coautorilor formează un tot, fără a fi posibil, dată fiind natura operei, să se atribuie un drept distinct vreunui dintre coautori asupra ansamblului operei create.
- Pentru ca o operă să fie colectivă trebuie îndeplinite două condiții:
 - Opera să fie creată din inițiativa, sub responsabilitatea și sub numele unui întreprinzător denumit și inițiator.
 - Acesta se află pe o poziție ierarhic superioară față de ceilalți coautori. Acesta este cel care direcționează activitatea de colaborare și realizează concepția generală a operei.
- Contribuțiile autorilor să fuzioneze astfel încât să fie imposibilă atribuirea de drepturi distincte asupra operei finale. Nu presupune imposibilitatea de identificare a contribuțiilor.

Operele derivate

- Operele derivate sunt cele create plecând de la una sau mai multe opere preexistente prin traducere, publicare în culegeri, adaptare, sau orice altă transformare ce constituie creație intelectuală. Dreptul de autor asupra operei derivate aparține autorului acesteia sub rezerva neprejudicierii drepturilor autorului operei originare. Autorul operei derivate nu dobândește nici un drept asupra operei originare.

Operele de serviciu

- În ceea ce privește operele de serviciu acestea sunt definite ca fiind operele create în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu precizate în contractul individual de muncă , drepturile asupra acestora revenind, în absența unei clauze contrare, autorului angajat. Angajatul nu poate însă ceda drepturile sale asupra operei unor terți fără autorizarea angajatorului și fără o despăgubire a acestuia.
- Dacă există o clauză ce prevede că drepturile aparțin angajatorului, clauza trebuie să prevadă și termenul pentru care se face cesiunea (absența unui termen face aplicabilă prezumția că cesiunea se face pentru trei ani). În orice caz angajatorul poate însă utiliza opera în realizarea obiectului propriu de activitate fără vreo autorizare din partea angajatului.

Condiții pentru protecție

- Excepții de la această regulă privind operele de serviciu există în ceea ce privește:

Programele de calculator

-În cazul în care sunt realizate de un angajat în executarea contractului de muncă se consideră cesionate angajatorului.

-

Își produce efectele doar dacă în contractul individual de muncă nu se prevede altfel.

Condiții pentru protecție

- Articolul 7 din Legea 8/1996 arată că:
- *„Constituie obiect al dreptului de autor operele originale de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma de exprimare și independent de valoarea și destinația lor [...]”.*
- Prin această delimitare legiuitorul arată și care sunt condițiile care au semnificație și cele care nu au semnificație pentru protecția prin drept de autor.

Condiții cerute pentru protecție

- Opera să fi fost realizată, să îmbrace o formă concretă de exprimare care să o facă obiectiv perceptibilă; opera să fie susceptibilă de aducere la cunoștință publică;
- Se cere operei să îmbrace o formă concretă de exprimare, dincolo de simple idei sau gânduri;
- Nu se cere ca opera să îmbrace o anumită formă, ea fiind protejată indiferent de formă sau modalitatea de creație;
- Nu necesită neapărat fixarea pe un suport;

Condiții pentru protecție

- Legea exclude de la protecție:
 - ideile, teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare;
- știrile și informațiile de presă; simplele fapte și date;

Condiții pentru protecție

- Orice operă care îmbracă o formă de exprimare perceptibilă simțurilor este susceptibilă de a fi adusă la cunoștința publică.
- Opera să fie originală
- Concepția obiectivă asupra originalității
 - Prezentă în sistemul anglo-saxon . Este echivalentă cu absența copiei, se testează noutatea operei, se cere un minim de creativitate;
- Concepția subiectivă asupra originalității
 - Prezentă în sistemul continental. Înțelege originalitatea ca manifestare a personalității autorului, originală este opera în care autorul a avut posibilitatea de a-și exprima sensibilitatea sau, cel puțin, fantezia sa;
- Originalitatea este un criteriu subiectiv și relativ lăsat la aprecierea judecătorului;
- Originalitatea se poate manifesta atât în creație cât și în elementele de „fantezie, alegere, selecționare materialului sau prelucrare mintală”
- Opera poate fi absolut originală (complet nouă) sau relativ originală (preluând anumite elemente din alte opere). Nu constituie operă originală simpla aplicare a unui know-how, „îndemânarea tehnică ori abilitatea metodei folosite nu semnifică o activitate creativă”
- Simpla absență a anteriorității nu semnifică automat originalitate.

Categorii de opere protejate

- **Programele pentru calculatoare**
 - În cazul acestor opere, prevăzute expres ca protejabile prin drept de autor în Acordul TRIPS, Directiva nr. 91/250/EEC a indicat că originalitatea unui program de calculator rezidă în faptul că este creația proprie a autorului, nici un alt criteriu nefiind aplicabil pentru a determina dacă un program pentru calculator e protejabil.
 - În cazul acestor opere se protejează:
 - Materialul de concepție pregător;
 - Codul sursă;
 - Codul obiect;
 - Manualul de utilizare.
- **Operele științifice** . Această categorie include comunicările, studiile, cursurile universitare, manualele școlare, proiectele și documentațiile științifice; Enumerarea este exemplificativă și nu limitativă;
 - Nici în cazul acestor opere nu pot fi protejate, prin drepturi de autor, ideile, teoriile, conceptele, descoperirile sau invențiile conținute de o astfel de operă:
 - Având în vedere caracterul utilitar al acestui tip de operă, precum și constrângerile care derivă din acesta, protecția oferită acestor tipuri de operă este, de cele mai multe ori, limitată la a proteja împotriva copierii servile a expresiei din conținutul lor.

Creații excluse de la protecție

- Articolul 9 din legea 8/1996 enumeră categoriile de creații excluse de la protecție:
- „a) ideile, teoriile, conceptele, descoperirile științifice, procedeele, metodele de funcționare sau conceptele matematice ca atare și invențiile, conținute într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare;
b) textele oficiale de natură politică, legislativă, administrativă, judiciară și traducerile oficiale ale acestora;
c) simbolurile oficiale ale statului, ale autorităților publice și ale organizațiilor, cum ar fi: stema, sigiliul, drapelul, emblema, blazonul, insigna, ecusonul și medalia;
d) mijloacele de plată;
e) știrile și informațiile de presă;
f) simplele fapte și date.”
- În ceea ce privește textele oficiale, simbolurile oficiale și mijloacele de plată acestea sunt excluse în virtutea naturii lor de bunuri necesare desfășurării normale a vieții sociale, economice și politice.
- Celelalte creații sunt excluse de la protecție deoarece nu pot fi cadru pentru manifestarea personalității autorului și deci nu pot fi susceptibile de originalitate.

Drepturile morale

- Articolul 1 al Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, modificată prevede că dreptul de autor este legat de persoana autorului și comportă atribute de ordin moral și patrimonial.
- Drepturile morale prevăzute de lege sunt dreptul de divulgare a operei, dreptul la recunoașterea calității de autor (cunoscut și ca dreptul la paternitate asupra operei), dreptul la nume, dreptul la inviolabilitatea operei (cunoscut și ca dreptul la integritate) și dreptul de retractare a operei

Drepturile morale

- **Dreptul de divulgare a operei**
 - Este dreptul de a decide dacă, în ce mod și când va fi adusă opera la cunoștință publică .Mai este denumit și dreptul la prima publicare.
 - Oferă autorului dreptul de a decide:
 - Dacă opera va fi sau nu adusă la cunoștință publicului
 - În ce mod va fi adusă la cunoștință publicului
 - Când va fi adusă la cunoștință publicului
- Este un drept discreționar și absolut, unul dintre cele mai personale drepturi ale autorului
- Dreptul de divulgare este un drept de decizie, este dreptul autorului de a hotărî dacă, în ce mod și când aduce opera la cunoștință publicului așadar dreptul de divulgare este exercitat în momentul în care autorul ia decizia cu privire la aducerea operei la cunoștință publicului
 - Dreptul de divulgare se consideră exercitat pentru toate modalitățile de aducere la cunoștință a publicului odată cu prima aducere la cunoștință, indiferent de modul în care s-a făcut aceasta
 - Exercițarea dreptului de divulgare are loc în momentul luării deciziei în timp ce divulgarea efectivă este un fapt material ce poate fi perceput.
 - Divulgarea efectivă nu trebuie făcută de autor, ci poate fi făcută și de un terț, dreptul fiind exercitat la momentul luării deciziei de divulgare

Drepturile morale

- Prin exercitarea dreptului de divulgare a operei iau naștere drepturile patrimoniale care nu mai rămân drepturi eventuale
- În ceea ce privește operele postume acestea pot fi divulgate:
 - Fie dacă autorul și-a manifestat în timpul vieții intenția de a le divulga fără a reuși sau a instruit moștenitorii legali să le divulge după moartea sa
 - Fie dacă moștenitorii legali decid să exercite dreptul de divulgare în ceea ce privește operele autorului lor.
- Proprietarul suportului pe care este fixată opera nu are un drept de divulgare a acesteia
- Excepție fac operele de artă plastică sau fotografică în cazul cărora proprietarul originalului operei poate să o expună public chiar fără ca opera să fi fost divulgată în prealabil (dacă autorul nu a exclus expres acest drept prin actul de înstrăinare a originalului).

Dreptul la paternitate

- Este dreptul de a pretinde recunoașterea calității de autor a operei
- Denumit și dreptul la calitatea de autor
- Conferă autorului dreptul de a cere ca numele său să figureze pe opere sau să fie asociat cu acestea
- Are două aspecte:
 - Pozitiv: constă în dreptul autorului de a revendica oricând calitatea de autor
 - Negativ: constă în dreptul de a se opune oricărei uzurpări a calității sale de autor de către terți
- Din dreptul la calitatea de autor s-a impus și obligativitatea indicării autorilor citați
- Exercițiul dreptului la paternitate se transmite moștenitorilor legali sau, în lipsa acestora, organismelor de gestiune colectivă pe termen nelimitat
- Transmiterea dreptului la nume inter vivos nu este permisă de lege .
- Însușirea fără drept a calității de autor constituie infracțiune.

Dreptul la nume

- Este dreptul de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoștință publică
 - De fapt este dreptul autorului de a decide dacă opera apare sub numele lui sau sub pseudonim (sau în anonim) o Asocierea numelui cu opera se face diferit în funcție de tipul operei
- Autorul poate decide să aducă opera la cunoștința publicului:
 - Sub numele său
 - Sub pseudonim
 - În anonim . Autorul păstrează dreptul de a-și dezvălui identitatea ulterior aducerii operei la cunoștință publică
- Dacă opera este adusă la cunoștință publică sub pseudonim acesta trebuie să fie unul care să nu permită identificarea autorului
 - Dacă pseudonimul este unul transparent se aplică regulile comune
- Exercițiul dreptului la nume nu se transmite moștenitorilor așadar aceștia nu pot reveni asupra deciziei autorului cu privire la numele sub care este adusă opera la cunoștință publică

Dreptul la respectul integrității operei

- Este dreptul de a pretinde respectarea integrității operei și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri adusă operei, dacă prejudiciază onoarea sau reputația sa
- În esență nu este permisă nici o modificare sau adăugire fără acordul prealabil al autorului
- Pentru că suportul material este diferit de operă, aprecierea inviolabilității se face exclusiv cu privire la operă
- Pot exista cazuri
 - în care se consideră încălcat dreptul la inviolabilitate fără să existe un prejudiciu
 - în care modificări ale operei nu pot fi interzise atât timp cât autorul nu dovedește un prejudiciu
- Dreptul la integritatea operei poate fi încălcat și prin modificări ce privesc spiritul operei, fără a exista atingeri obiective

Dreptul la respectul integrității operei

- Dreptul la integritate este mai limitat în ceea ce privește anumite categorii de opere protejate:
 - **Programele de calculator**
 - **Îndreptarea erorilor este permisă fără autorizarea autorului**
 - **Transformarea programului este permisă dacă este necesară utilizării programului conform destinației sale**
 - **Operele arhitecturale**
 - **Pot fi modificate din necesități de siguranță publică**

Dreptul la respectul integrității operei

- Dreptul la integritate presupune și imposibilitatea proprietarului suportului material de a distruge opera fără oferirea ei spre cumpărare autorului la prețul de cost al materialelor
- Tot în virtutea dreptului la integritate este interzisă și restaurarea operelor fără acordul prealabil al autorului, acesta fiind și primul îndreptățit să o refacă, el fiind singurul care poate să îi redea expresia originală
- În cazul în care a fost cedat unui terț dreptul de reproducere sau reprezentare acesta trebuie să facă o reproducere sau reprezentare cât mai fidelă a operei, în condiții tehnice adecvate, cu respectarea drepturilor autorului. Pot fi corectate erori de ortografie, punctuație, sintaxă dar nu stilul .

Dreptul la respectul integrității operei

- În cazul cesiunii dreptului de realizare de opere derivate autorul poate pretinde respectarea spiritului operei sale, el putând să acorde un grad mai redus sau mai crescut de libertate cesionarului în ceea ce privește modificările ce le poate opera acesta din urmă asupra operei originare
- În cazul transformării autorul nu se poate opune modificărilor:
 - Impuse de natura operei derivate
 - Făcute într-o transformare privată
 - Făcute în scop de caricatură sau parodie
 - Impuse de realizarea utilizării permise de autor

Dreptul de retractare

- Este dreptul de a retracta opera, despăgubind, dacă este cazul, pe titularii drepturilor de utilizare prejudiciați prin exercitarea retractării
- Este „contraponderea dreptului de divulgare și consecință directă a caracterului absolut și discreționar al acestuia” o Permite autorului să își retragă opera de pe piață pentru motive care nu pot fi cenzurate de instanță
- Se aplică totuși teoria abuzului de drept în cazul în care autorul urmărește retractarea unei opere pentru a o repune pe piață cu modificări minore
- Titularii drepturilor de utilizare prejudiciați prin retractare trebuie despăgubiți
- Dreptul de retractare poate paraliza forța obligatorie a contractului în ipoteza unei cesiuni a drepturilor patrimoniale. Dacă autorul cedează dreptul asupra suportului operei de artă plastică se consideră că nu mai poate să își exercite dreptul de retractare

Apărarea drepturilor morale de autor prin mijloace de drept civil

- Titlul V din Codul civil este dedicat apărării drepturilor nepatrimoniale, art. 252 arătând că „ Orice persoană fizică are dreptul la ocrotirea valorilor intrinseci ființei umane, cum sunt viața, sănătatea, integritatea fizică și psihică, demnitatea, intimitatea vieții private, libertatea de conștiință, creația științifică, artistică, literară sau tehnică.”
- Mijloacele de apărare a drepturilor nepatrimoniale sunt reglementate de art. 253 având titlul marginal „Mijloacele de apărare” și de art. 254 având titlul marginal „Apărarea dreptului la nume”. Articolul 253 este un text cu aplicare generală, pentru toate drepturile nepatrimoniale, indiferent de categoria din care fac parte, în timp ce articolul 254 vizează doar apărarea dreptului la nume și la pseudonim.
- Articolul 253, în alin. (1), (3) și (4), prevede categoriile de acțiuni civile ce pot fi introduse în fața instanței de judecată de către persoana fizică și – prin trimiterea făcută de art. 257 – de către persoana juridică ale cărei drepturi nepatrimoniale au fost încălcate ori amenințate.

Apărarea drepturilor morale de autor prin mijloace de drept civil

- Acțiunile prevăzute de art. 253 pot fi introduse „oricând”, respectiv înainte de săvârșirea unei fapte ilicite iminente [cu excepția prevăzută la alin. (2)], pe toată perioada săvârșirii ei și după încetarea acesteia, ele fiind imprescriptibile, cu excepția cazului în care prin acțiune se cer despăgubiri sau o reparație patrimonială pentru prejudiciul suferit [alin. (4)].
- Toate acțiunile prevăzute de art. 253 sunt acțiuni civile de drept comun, ele nefăcând obiectul unor proceduri speciale, cum ar fi procedura ordonanței președințiale, chiar dacă scopul unora dintre ele justifică urgența.

Apărarea drepturilor morale de autor prin mijloace de drept civil

- Categoriile de acțiuni civile prevăzute de art. 253 din noul Cod civil pentru apărarea drepturilor nepatrimoniale sunt:
 - Acțiune pentru interzicerea săvârșirii faptei ilicite, dacă aceasta este iminentă [alin. (1) lit. a)]
 - Acțiunea pentru încetarea încălcării dreptului nepatrimonial [alin. (1) lit. b), teza I]
 - Acțiunea în interzicerea pentru viitor a încălcării dreptului nepatrimonial [alin. (1) lit. b), teza a II-a]
 - Acțiunea în constatarea caracterului ilicit al faptei [alin. (1) lit. c)]
 - Acțiunea pentru obligarea autorului faptei ilicite, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare [alin. (3) lit. a)]
 - Acțiune pentru obligarea autorului faptei ilicite la orice măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat [alin. (3) lit. b)]
 - Acțiune în despăgubiri sau în reparație patrimonială pentru prejudiciul suferit [alin. (4)]

Apărarea drepturilor morale de autor prin mijloace de drept civil

- Cele două acțiuni prevăzute de art. 254 pentru apărarea dreptului la nume sau la pseudonim sunt:
 - Acțiune pentru recunoașterea dreptului la nume sau pseudonim [alin. (1)]
 - Acțiune pentru încetarea atingerii nelegitime a dreptului la nume sau pseudonim [alin. (2)]

Drepturile patrimoniale

- Existența acestor drepturi este condiționată de exercitarea de către autor a dreptului de divulgare. Ele sunt legate de persoana autorului, exclusive și limitate în timp.
- Drepturile patrimoniale prevăzute de lege sunt dreptul de a utiliza opera și dreptul de suită

Dreptul de a utiliza opera

- Este dreptul autorului de a trage foloase materiale din utilizarea operei sale, el putând decide dacă, în ce mod și când va fi utilizată opera inclusiv de a consimți la utilizarea ei de către terți.
- Consimțirea la utilizare se realizează prin cesionarea unuia sau mai multor drepturi patrimoniale
- Dreptul de a utiliza opera dă naștere la drepturi patrimoniale, distincte și exclusive, ale autorului de a autoriza sau interzice:
- Reproducerea integrală sau parțială, directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și sub orice formă a operei;
- Prin reproducere se înțelege realizarea integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloc și sub orice formă, inclusiv realizarea oricărei înregistrări sonore sau audiovizuale a unei opere, precum și stocarea permanentă ori temporară a acestora cu mijloace electronice

Dreptul de a utiliza opera

- Nu are relevanță dacă reproducerea este integrală sau parțială sau dacă este făcută prin alte mijloace decât cele utilizate pentru crearea originalului
- Reproducerea se referă de regulă la copierea și multiplicarea operei fixată de autor pe un suport sau prezentată public de către autor
- Nerespectarea dreptului exclusiv al autorului cu privire la reproducerea operei sale este incriminată de legea dreptului de autor ca infracțiune
- Distribuirea operei. Prin distribuire se înțelege vânzarea sau orice alt mod de transmitere, cu titlu oneros sau gratuit, a originalului sau a copiilor unei opere, precum și oferirea publică a acestora
- Distribuirea are ca obiect suportul material în care opera este multiplicată și nu opera în sine.
- Dreptul de distribuire se epuizează odată cu prima vânzare sau primul transfer de drept asupra originalului ori a copiilor unei opere, pe piața internă, de către titularul de drepturi sau cu consimțământul acestuia
- Dreptul de distribuire se epuizează însă numai pentru modalitățile de utilizare convenite, nu pentru toate modalitățile

Dreptul de a utiliza opera

- Închirierea operei;
 - Prin închiriere se înțelege punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și pentru un avantaj economic sau comercial direct sau indirect, a unei opere sau a copiilor protejate ale acesteia
- Nu pot face obiect al închirierii:
 - Construcțiilor rezultate din proiecte arhitecturale
 - Originalele sau copiile operelor de design ori de artă aplicată, utilizate pentru realizarea produselor de consum
 - Originalele sau copiile operelor realizate în scopul comunicării publice ori pentru a căror utilizare există un contract
 - Lucrările de referință pentru consultare imediată sau pentru împrumut între instituții
 - Operele create de autor în cadrul contractului individual de muncă, dacă acestea sunt utilizate de către cel care a angajat autorul, în cadrul activității sale obișnuite
 - Nerespectarea dreptului de închiriere constituie infracțiune

Dreptul de a utiliza opera

- Împrumutul operei;
 - Prin împrumut se înțelege punerea la dispoziție spre utilizare, pentru un timp limitat și fără un avantaj economic sau comercial direct ori indirect, a unei opere prin intermediul unei instituții care permite accesul publicului în acest scop
 - La nivel european se consideră că cerința achitării unei sume necesare acoperirii cheltuielilor de funcționare ale respectivei instituții nu face avantaj comercial direct ori indirect
 - Autorul beneficiază de plata unei remunerații echitabile pentru autorizarea acestui împrumut .
 - Exercițarea dreptului se face prin organele de gestiune colectivă

Regimul juridic al drepturilor morale de autor

- Drepturile morale sunt instituite spre protejarea personalității autorului. Caracterele drepturilor morale nu sunt enunțate explicit de lege dar pot fi deduse din dispozițiile legii.
- Drepturile morale de autor au următoarele caractere juridice:
 - Caracterul strict personal . În timpul vieții autorului ele nu pot fi exercitate decât de autor .Totuși ele pot fi transmise prin moștenire, nu însă și prin contracte între vii
 - Caracterul inalienabil și insesizabil. Drepturile morale nu pot fi înstrăinate de către autor și acesta nu poate nici renunța la ele .Acele drepturi fiind inalienabile nu pot fi nici urmărite silit de creditorii autorului .
 - Caracterul imprescriptibil. Prescripția extinctivă se aplică doar în cazul drepturilor patrimoniale, nu și al celor morale.
 - Caracterul perpetuu. Se justifică prin nevoia de a proteja opera autorului și după ce acesta încetează din viață . Se transmit prin moștenire pe durată nelimitată . Nu se transmite dreptul la nume și dreptul de retractare.

Regimul juridic al drepturilor patrimoniale de autor

- Caracterul personal. Indică legătura cu persoana autorului. Drepturile patrimoniale pot fi transmise atât prin acte între vii cât și prin moștenire sau, uneori, prin efectul legii
- Caracterul exclusiv. Are două componente:
 - Autorul are dreptul suveran de a decide dacă opera va fi utilizată, în ce mod și când
 - Monopolul utilizării aparține în exclusivitate autorului
- Caracterul temporar. Ca regulă generală drepturile patrimoniale de autor durează tot timpul vieții autorului iar după moartea acestuia se transmit prin moștenire, potrivit legislației civile, pe o perioadă de 70 de ani, oricare ar fi data la care opera a fost adusă la cunoștință publică în mod legal. Dacă nu există moștenitori, exercițiul acestor drepturi revine organismului de gestiune colectivă mandatat în timpul vieții de către autor sau, în lipsa unui mandat, organismului de gestiune colectivă cu cel mai mare număr de membri, din domeniul respectiv de creație.
- Regula aceasta privește toate drepturile patrimoniale și se aplică în cazul operelor publicate de autor în timpul vieții sub numele său sau sub un pseudonim care nu lasă nici o îndoială asupra identității autorului

Limitările exercitării drepturilor de autor

- Necesitatea existenței acestor limite este dată de echilibrarea interesului public (acela de a asigura accesul la operele spiritului) cu interesul autorilor (acela de a se bucura de recompensare pentru utilizarea operelor lor).
- Legea diferențiază între două cazuri în care se aplică aceste limite la exercitarea dreptului de autor, în funcție de scopul privat sau public al utilizării.

Limitările exercitării drepturilor de autor

- Copia privată . Se referă la reproducerea unei opere fără consimțământul autorului, pentru uz personal sau pentru cercul normal al unei familii, cu condiția ca opera să fi fost anterior adusă la cunoștință publică, iar reproducerea să nu contravină utilizării normale a operei și să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularul drepturilor de utilizare.
- Nu se aplică programelor pentru calculator
 - În cazul acesta se poate face o copie de arhivă sau de siguranță dacă aceasta este necesară pentru asigurarea utilizării programului . Se cer îndeplinite cumulativ următoarele condiții:
 - Opera să fi fost efectiv divulgată
 - Reproducerea să nu contravină utilizării normale a operei.
 - Reproducerea să nu îl prejudicieze pe autor sau pe titularul dreptului de utilizare
 - Reproducerea să se facă pentru uz personal sau pentru cercul normal al unei familii . Uzul personal privește exclusiv pe cel care face copia Cercul normal al unei familii semnifică o adunare, în același loc, a familiei și a prietenilor care frecventează familia respectivă.